

УДК 811.112

**ВПЛИВ ГЕНДЕРНОГО ФАКТОРУ НА ІНТОНАЦІЙНУ
ВАРІАТИВНІСТЬ ПОЗИТИВНИХ ТА НЕГАТИВНИХ ОЦІННИХ
ВИСЛОВЛЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ СОЦІАЛЬНО-
ІНФОРМАТИВНОМУ РАДІОДИСКУРСІ**

Аналіз досліджень гендерного аспекту вказує на те, що результати вивчення відмінностей між мовленням чоловіків і жінок щодо частоти вживання тієї чи іншої мовної одиниці можуть значно відрізнятись у різних мовних спільнотах. Фактор статі визнано важливим у системі інших параметрів, тому що представники різних статей, на відміну від представників різних етнічних, соціальних, професійних та інших груп, перебувають в умовах постійного та безпосереднього спілкування. Відомо, що для кожного мовця вибір мови, стилю, граматичної, просодичної або лексичної одиниці зумовлений ситуацією, жанром мовлення або такими ознаками, як соціальний статус співрозмовника, його вік та стать [4, с. 263].

Звичайно ж, мовленнєва поведінка людей виявляється у стереотипах, пов'язаних з гендером. Гендерний аналіз дає можливість відійти від традиційних трактувань мовних явищ, а також описати мовний матеріал, що складає оцінний тезаурус, з погляду уявлень про поняття «чоловіче» і «жіноче», що є компонентом культури суспільства і піддається постійним змінам у ході історичного розвитку [1; 6].

До області стереотипів відносять думки про емоційність жінок, їх високий голос, широкий діапазон, швидкий темп мовлення. У відношенні темпоральних особливостей мовлення показовим і, в той же час, суперечливим виявився результат експерименту, в якому вивчалась залежність темпу мовлення від інтелекту. З'ясовано, що у жінок високого освітнього рівня більші відрізки мовлення між паузами, ніж у менш освічених, але при цьому і ті, і

інші за цим показником перевищують чоловіків з високим інтелектуальним рівнем [5].

Існує думка, що жінки схильні супроводжувати будь-яку інформацію емоціями, причому, це не лише не обмежується більшим від чоловіків використанням експресивної лексики, а й розповсюджується на весь словник через конструкції експресивного синтаксису та інтонації [2].

На думку Н.І. Формановської [3], жінки частіше вибирають форми зі зменшувально-ласкавими суфіксами, будують оцінні і емоційно-експресивні висловлення, їх мовлення м'якше, вони рідше, ніж чоловіки використовують грубі висловлення. В інтонаційному оформленні чітко проявляються типово жіночі і чоловічі риси в інтонації. Таким чином, і вибір тем для розмови, і засоби мовленнєвого оформлення цих тем дають можливість розрізняти мовців за статевою належністю.

На противагу жінкам чоловіки частіше виражають негативні емоції, в той час, як жінки обмежені певними соціальними нормами. Жінок відрізняє значно більша експресивність при передачі позитивних емоцій, ніж негативних. Вони скоріше виражають любов, ніжність, проте стримані у гніві, роздратованості, висловленні негативного ставлення до співрозмовника [7].

За Ч. Креймером [6, с.157] чоловічому мовленню притаманні наполегливість, вимогливість (*demanding voice*), авторитарність, прагнення захопити ініціативу в розмові (*dominating speech*), агресивність (*aggressive speech*), а жіночому – зацікавленість, увага до співрозмовника (*concern the listener*), приязність (*friendly speech*), м'якість, делікатність (*gentle speech*) і т.д. Всі ці риси містять в собі інформацію про відповідне використання як лексичних засобів, так і просодичних. Інші особливості – збільшення гучності (*loud speech*), високий рівень голосового тону (*high pitch* – характерні чоловічому мовленню), широкий діапазон темпоральних і мелодійних модифікацій (*wide range in rate and pitch* – риси жіночого мовлення) є виключно характеристиками просодії.

На сьогоднішній день, дослідження гендерного фактору в мовленні є актуальним та перспективним. Проте, є питання які не отримали достатнього висвітлення і потребують ґрунтовного аналізу. Завдання нашого дослідження полягає у виявленні впливу гендерного чинника на інтонаційну варіативність позитивних та негативних оцінних висловлень в англomовному соціально-інформативному радіодискурсі. За даними, отриманими в результаті акустичного аналізу, визначимо середні значення тональних, динамічних та темпоральних показників інтонації.

Тональні показники

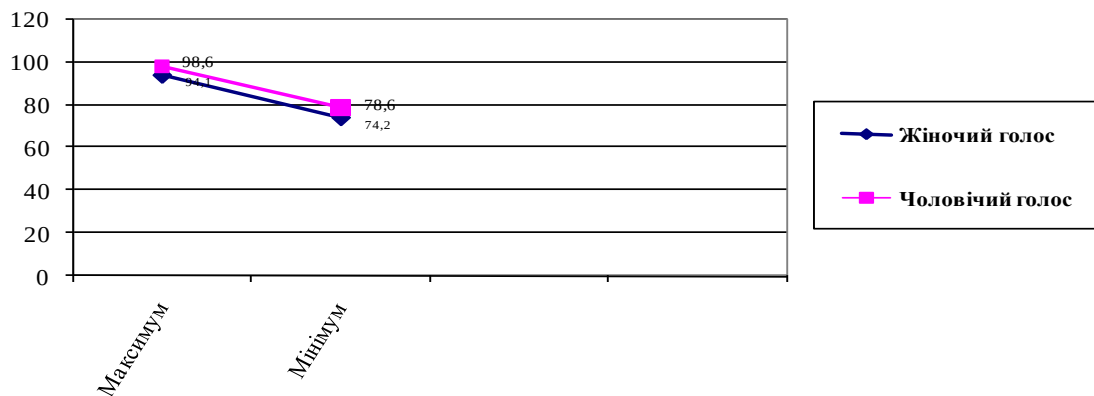

Рис. 1 Середні значення максимуму та мінімуму ЧОТ в позитивних оцінних висловленнях (%)

Діаграми зіставлення середніх значень показників максимуму та мінімуму ЧОТ позитивних та негативних оцінних висловлень (Рис. 1 та Рис. 2) вказують на те, що досліджувані параметри вищі в чоловіків ніж у жінок. У позитивних оцінних висловленнях середнє значення максимуму ЧОТ у чоловіків дорівнює 98,6%, а в жінок – 94,1%. У реалізації негативних оцінних висловлень середнє значення досліджуваного параметру у чоловіків складає 99,7%, а в жінок – 94,6%.

Аналізуючи дані середніх значень показників мінімуму ЧОТ у позитивних та негативних оцінних висловленнях, ми можемо стверджувати, що даний показник нижчий у жінок ніж у чоловіків. Так, в актуалізації позитивних

оцінних висловлень чоловіками, мінімум ЧОТ становить 78,6%, а жінками – 74,2%. В реалізації негативних оцінних висловлень даний параметр відповідає 78,2% у чоловіків та 73,4% у жінок.

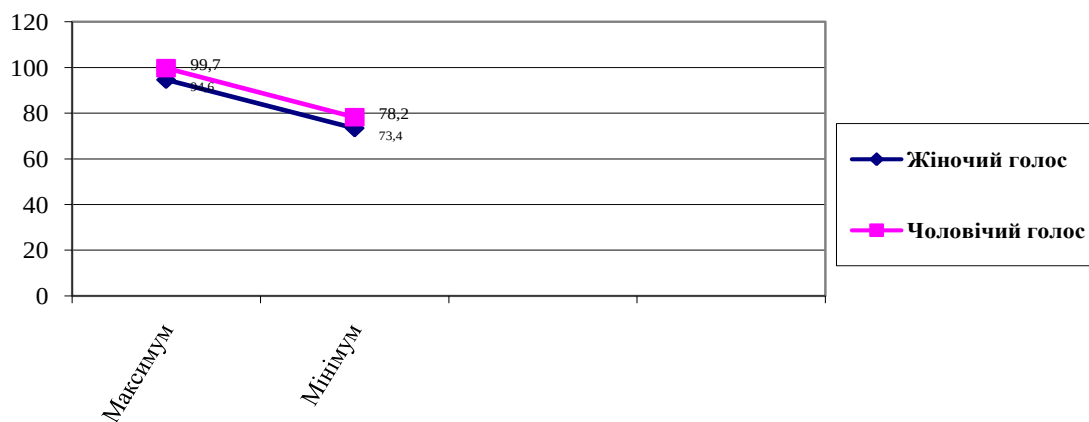

Рис. 2 Середні значення максимуму та мінімуму ЧОТ в негативних оцінних висловленнях (%)

Динамічні показники

Розглянемо діаграми зіставлення середніх значень показників інтенсивності в інтоногрупі позитивних та негативних оцінних висловлень актуалізованих чоловічим та жіночим голосом.

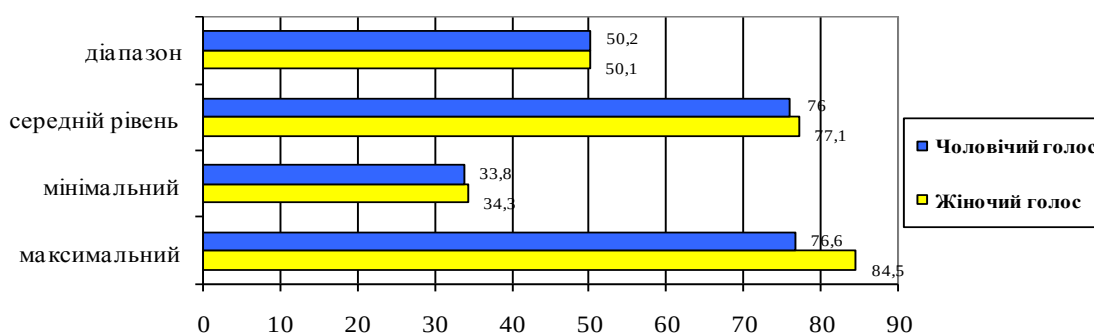

Рис. 3 Середні значення показників інтенсивності в інтоногрупі позитивних оцінних висловлень в залежності від статі (%)

Так, у позитивних оцінних висловленнях (Рис. 3) найвищий показник максимального діапазону інтоногрупи (85,5%) реалізований жіночим голосом. Найнижчі дані мінімального діапазону інтенсивності становлять 33,8% та належать чоловікам. Середній рівень інтенсивності вищий у жінок (77,1%) ніж

у чоловіків (76%), проте, діапазон інтенсивності у жінок і чоловіків майже однаковий (50,1% та 50,2% відповідно).

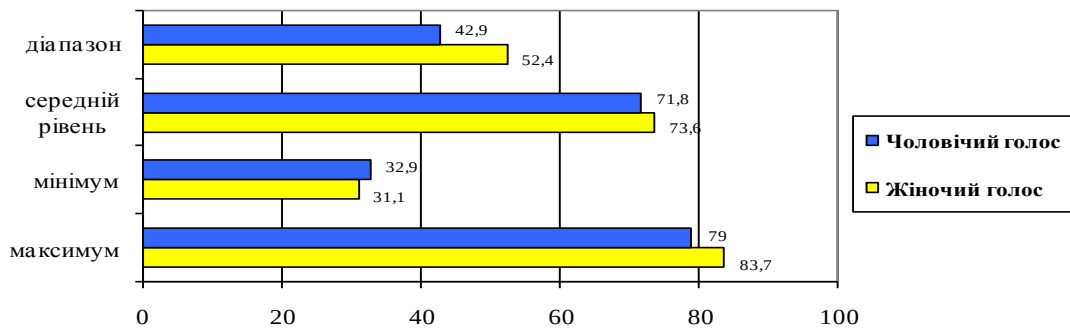

Рис. 4 Середні значення показників інтенсивності в інтоногрупі негативних оцінних висловлень в залежності від статті (%)

Проаналізуємо діаграму зіставлення показників інтенсивності для чоловічого та жіночого голосу в актуалізації негативних оцінних висловлень (Рис. 4). Середні показники максимуму інтенсивності для даного виду оцінних висловлень переважають у висловленнях виражених жіночим голосом (83,7%). Найнижчі середні значення мінімуму інтенсивності (31,1%) зафіксовані у негативних оцінних висловленнях також вимовлених жіночим голосом. Середній рівень інтенсивності вищий у жінок (73,6%) ніж у чоловіків (71,8%). За графіком наведеним на рис. 3.38 видно, що середні показники діапазону інтенсивності у жінок дорівнюють 52,4%, а в чоловіків – 42,9%. Таким чином, в актуалізації негативних оцінних висловлень середні показники інтенсивності у жінок вищі ніж у чоловіків.

Темпоральні показники

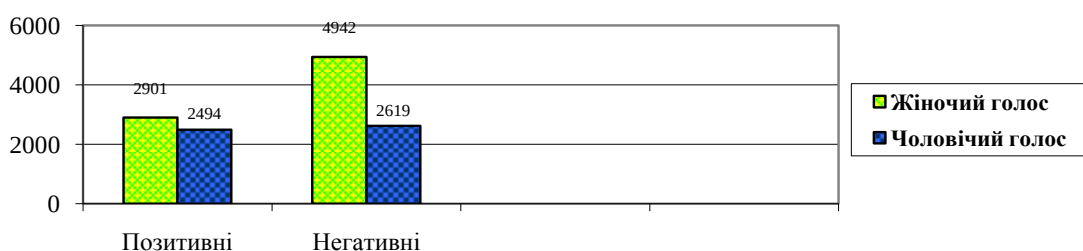

Рис. 5 Середні показники тривалості інтоногрупи в позитивних та негативних оцінних висловленнях в залежності від статті мовця (мс)

За даними діаграми зіставлення середніх показників тривалості позитивних та негативних оцінних висловлень актуалізованих жіночим та чоловічим голосом (Рис. 5) можемо стверджувати, що висловлення, виражені жіночим голосом довші, а чоловічим – коротші. Так, середня тривалість позитивних оцінних висловлень дорівнює 2901 мс для жінок та 2494 мс для чоловіків. В той час як в негативних оцінних висловленнях цей показник відповідає 4942 мс у жінок та майже вдвічі коротший 2619 мс у чоловіків.

Дані, представлені на Рис. 6, вказують на те, що позитивні оцінні висловлення реалізовані чоловіками мають більшу швидкість зміни ЧОТ (18,9 пт/с) ніж жінками (17,6 пт/с). В той час як в актуалізації негативних оцінних висловлень показники досліджуваного параметру вдвічі вищі у жінок (16,3 пт/с) ніж у чоловіків (8,7 пт/с). Таким чином, у позитивних оцінних висловленнях швидкість зміни ЧОТ менша у жінок, а в негативних – у чоловіків.

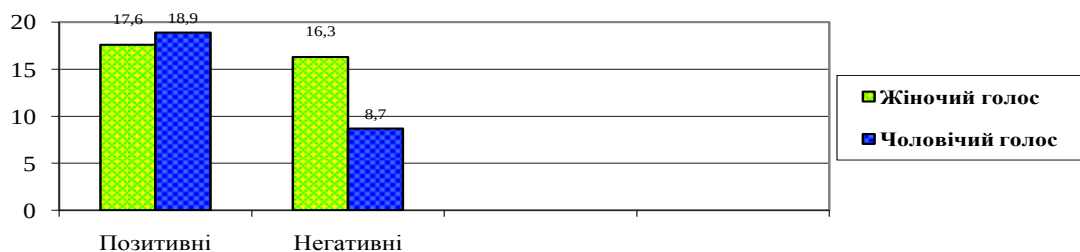

Рис. 6 Середні значення показників швидкості зміни ЧОТ у позитивних та негативних оцінних висловленнях (пт/с)

Порівняльний аналіз даних актуалізації позитивних оцінних висловлень свідчить про те, що різниця між показниками максимуму ЧОТ у жінок та чоловіків незначна, так як і між середніми значеннями мінімуму ЧОТ. Максимальний діапазон інтоногрупи вищий у висловленнях реалізованих жіночим голосом, а мінімальний – нижчий у чоловіків, ніж у жінок. Середній рівень інтенсивності у жінок вищий, ніж у чоловіків, проте, діапазон інтенсивності практично однаковий для обох статей. Тривалість інтоногрупи позитивних оцінних висловлень довша у жіночій презентації.

Середньоскладова тривалість інтоногрупи позитивних оцінних висловлень рівна у чоловіків та жінок. Тривалість термінальної ритмогрупи у чоловіків довша, ніж у жінок, так як і швидкість зміни ЧОТ.

Аналіз негативних оцінних висловлень вказує на те, що показники максимуму та мінімуму ЧОТ не мають великих розбіжностей між висловленнями, реалізованими жіночим та чоловічим голосом. Динамічні показники свідчать про перевагу максимуму інтенсивності у жінок, а мінімуму – у чоловіків. Дані середнього рівня та діапазону інтенсивності вищі у жінок, ніж у чоловіків. Показники тривалості інтоногрупи вдвічі вищі у жінок в порівнянні з чоловіками. Середньоскладова тривалість інтоногрупи довша у негативних оцінних висловленнях актуалізованих чоловічим голосом. Варто відзначити, що показники тривалості термінальної ритмогрупи майже однакові для обох статей. Швидкість зміни ЧОТ більша у жінок.

Результати статистичної обробки даних підтверджують високий рівень достовірності числових значень. Дані отримані в даному дослідженні вказують на гендерний вплив мовця на вибір ним інтонаційних засобів вираження позитивних та негативних оцінних висловлень. Перспективними вбачаємо дослідження кореляції соціального статусу мовця та його статті в просодичній організації позитивних та негативних оцінних висловлень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: 10.02.04 / Бессонова Ольга Леонідівна. – К., 2003. – 39 с.
2. Синельникова Л. Н. Введение в лингвистическую гендерологию: Материалы к спецкурсу / Л. Н. Синельникова, Г. Ю. Богданович. – Симферополь. 2001. – С. 263 – 269.
3. Формановская Н. И. Речевой этикет и культура общения: Науч.-попул. / Формановская Наталья Ивановна. – М.: Высш. шк., 1989. – 159 с.

4. Цапро Г. Ю. Ознаки гендерного вокабулярія / Г. Ю. Цапро // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського державного лінгвістичного університету. Серія: Філологія. Педагогіка. Психологія: Мова, освіта, культура: наукові парадигми і сучасний світ. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 2002. – № 6 – С. 263 – 269.
5. Шевченко Т. И. Социальная дифференциация английского произношения: Монография / Т. И. Шевченко. – М.: Высш. шк., 1990. – 142 с.
6. Kramer Ch. Perceptions of female and male speech / Ch. Kramer // Language and Speech. – 1977. – Vol. 20. – Pt. 2. – P. 151 – 161.
7. Lakoff R. Language and women's Place / Robin Lakoff // Language in Society. – 1973. – N 2. – P. 45 – 79.

АНОТАЦІЯ

В статті подано результати акустичного аналізу інтонаційної організації позитивних та негативних оцінних висловлень на матеріалі англomовного радіодискурсу. На діаграмах наочно представлено та доведено залежність інтонаційної організації оцінних висловлень від гендерного чинника. Статистичні дані вказують на достовірних отриманих показників.

Ключові слова: оцінні висловлення, інтонаційна варіативність, гендерний фактор, тональні, динамічні, темпоральні показники, акустичний аналіз.

Ключевые слова: оценочные высказывания, интонационная вариативность, половой признак, тональные, динамические, ритмические показатели, акустический анализ.

Key words: evaluative statements, intonation variation, gender, pitch, dynamic, rhythm, acoustic analysis.